

[Willeesen.]

udenfor alle Muligheder, ikke blot at sejre, men overhovedet at slippe saadan igennem det, at vi staar som en nogenlunde levedygtig Nation bagefter. Det er ikke bare Sejren, man mistvivler om, men det er selve Livseksistensen, man mistvivler om at redde ud af en Eksistenskamp. Saaledes er Forholdet, og saaledes ser stedse voksende Dele af det danske Folk paa det. Og det siger tillige: Vi vil ikke — og i dette: Vi vil ikke, ligger ikke, at vi vil give op, at vi vil lade Hænderne synke i Skødet, at vi blot vil tænke paa Dagen og Vejen. Det er ikke den Stemning, der ligger bag det danske Folks: Vi vil ikke — men der ligger deri dette, at vi vil for det første ikke udsættes for saadanne Frygteligheder, som Fortidens Krigshistorie aldeles ikke kan sammenlignes med, og for det andet, at vi vil ikke tage Del i dette Djævelskab, rent ud sagt. Det er dette, som tillige ligger i det danske Folks Bevidsthed og er ved at bundfælde sig med stedse voksende Styrke. Og det danske Folk siger ogsaa: Vi skal ikke — for det danske Folks sunde Fornuft og naturlige Selvopholdelsesdrift reagerer imod, at man skulde have en Forpligtelse til Selvmord, thi saaledes opfatter det danske Folk en Eksistenskamp imod en Stormagt i 1928.

Og for at man ikke skal tro, at dette Syn skyldes i alt Fald for vort Vedkommende et overfladisk Lyssyn paa den verdenspolitiske Stilling, kan jeg i det store og hele give min Tilslutning til de Linier, som det ærede Medlem Hr. Holstein trak op, og for Resten ikke mindre det ærede Medlem Hr. H. F. Ulrichsen i en interessant og saglig Tale, der blev paahørt med alt for lidt Opmærksomhed, og i hvilken han pegede paa de mange Konfliktpunkter, der er rundt omkring. Efter vor Mening gaar der fire store Brudlinier igennem den verdenspolitiske Situation, hvorom de mange enkelte Konfliktomraader grupperer sig. Der er for det første Brudlinien mellem Racerne, mellem de farvede paa den ene Side og de hvide paa den anden. Der er dernæst indenfor den hvide Race tre store Brudlinier, den sociale, den nationale — om hvilke jo en Mængde Modsætningsforhold grupperer sig — og den imperialistiske, der ogsaa rummer mange Modsætningsforhold; Karakteren af det russiske Riges Modsætning til den øvrige Verden turde fremgaa deraf, at denne Modsætning baade er af social, national og imperialistisk Karakter. Saa vi overvurderer sandelig ikke de lyse Muligheder, der er i Verden, men vi overvurderer sandelig heller ikke de Mulig-

heder, vi har for at kunne optræde som krigsførende Magt netop i denne mørke Verden. Det er denne Overvurdering, som vi mener, at baade Venstre og de Konserverative i høj Grad gør sig skyldige i, ikke mindst den højtærede Forsvarsminister, naar han kommer her med en saadan Kopi af Stormagtshære, der i Virkeligheden kun viser, hvad man skulde have i et langt større Omfang; hvis man overhovedet vilde prøve paa at indrette sit Forsvar paa den Basis; hvad den højtærede Forsvarsminister her foreslaar, er jo kun en svag Begyndelse til en virkelig Forsvarsordning efter det System.

Man har fra denne Plads vidt og bredt drøftet Danmarks Stilling ved Krigens Udbrud og under Krigen. Som jeg allerede har betonet, skal man imidlertid være meget varsom med at drage Slutninger fra Forholdene den Gang til nu, thi der er sket store Forandringer siden da. Men i øvrigt kan jeg ikke se rettere end, at det var et, ja, mirakuløst Samspil af heldige Forhold, der bevirkede, at Danmark blev holdt udenfor Krigen ved dens Udbrud. For det første den Omstændighed, at Krigen udbrød saa langt fra os i Europa, som den overhovedet kunde, nede paa Balkan; dersom den var udbrudt som en direkte Kolonikonflikt mellem England og Tyskland, havde vor Stilling været langt vanskeligere. Derefter den Omstændighed, som sikkert spillede en ganske overordentlig betydelig Rolle, Englands Tøven i fire Dage, indtil den 4. August; det er min Overbevisning, at vi her staar ved en af de Faktorer, der har haft den største Indflydelse i Retning af at gøre det muligt at bevare Danmarks Neutralitet i de første Krigsudbrudets Dage. Endelig ogsaa den Omstændighed, at England havde en liberal Regering, der stillede sig forstaaende overfor Danmarks vanskelige Stilling; det er ikke sikkert, at en konservativ Jingoergering derovre havde udvist den samme Liberalitet i Forstaaelsen af vor Mineudlægning.

Maa jeg hertil føje, at jeg mener ogsaa, det var en Lykke for Landet i den givne Situation, at vi havde en radikal Regering, ja, og det baade indenrigspolitisk og udenrigspolitisk. Jeg ønsker at yde den radikale Regering under Krigsaarene den Anerkendelse, der tilkommer den, udenrigspolitisk, fordi den utvivlsomt var mindre mistænkelig i Tysklands Øjne, end en Venstregering vilde have været. Man forbavses lidt over, hvilke Opfattelser man fra tysk Side havde af danske Tilstande. Jeg husker saaledes, at jeg en Gang — det var vist i 1910, den Gang Ministeriet Klaus Berntsen